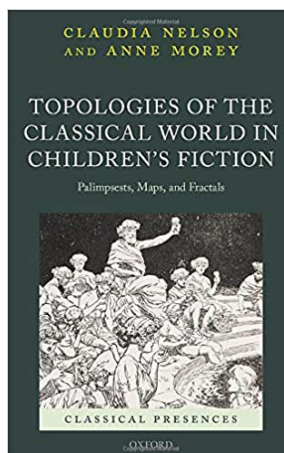

Review/Recension

CLAUDIA NELSON &
ANNE MOREY
**TOPOLOGIES OF THE
CLASSICAL WORLD IN
CHILDREN'S FICTION**
**Palimpsests, Maps, and
Fractals**

Oxford: Oxford University Press, 2019
(267 s.)

Monografien *Topologies of the Classical World in Children's Fiction. Palimpsests, Maps, and Fractals* (2019) er skrevet av Claudia Nelson og Anne Morey. Begge er ansatt ved Texas A&M University, henholdsvis som professor og som førsteamanuensis i engelsk. Samarbeidet om boken må ha vært tett, det er ingen steder spor av eller opplysninger om en arbeidsfordeling mellom dem. Snarere bærer teksten preg av å være gjennomarbeidet, og de balanserte drøftingene kan tyde på at resonnementene er fremforhandlet over tid og gjennom trygg faglig dialog. At dette ikke er et forhastet eller løst sammenstilt arbeid antydes også i takketeksten der forfatterne viser til betydningen av en konferanse i 2009 om "Greece and Rome in Children's Literature".

Ikke minst må innsamling og utvelgelse av materiale ha vært tidkrevende. Gjennomgangen av hva forfatterne ikke har inkludert i sitt materiale (3–4) tyder på at den britiske og angloamerikanske barnelitteraturen er rik på tekster som trekker veksler på "the classical world by making use of ancient Greek and Roman settings, figures, and/or narratives" (2). Det betyr at mens Nelson og Morey har konsentrert seg om romaner rettet mot eldre barn og ungdom skrevet fra begynnelsen av 1900-tallet og frem til i dag, kan andre, gjerne med utgangspunkt i innsikter fra Nelson og Moreys studie, påta seg oppgaven å studere bildebøker, gjenfortellinger, tegneserier, filmer og dataspill der antikkens historie, tekster og myter utgjør en eller annen form for underlag.

©2020 Nina Goga. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>), permitting all non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Citation: Barnboken - tidskrift for barnlitteraturforskning/Barnboken - Journal of Children's Literature Research, Vol. 43, 2020 <http://dx.doi.org/10.14811/clr.v43i0.497>

I tillegg til å avgrense materialet til romaner rettet mot eldre barn og ungdom, er analysene av disse gjort utfra et kognitivt perspektiv og strukturert i tre hovedmodeller, eller "conceptual metaphors", for hvordan den antikke verden kommer til uttrykk eller virker i det aktuelle materialet. Nærmere bestemt dreier det seg om tekster der historien kommer til uttrykk som henholdsvis palimpsest, kart eller fraktalt mønster. Et viktig utgangspunkt for Nelson og Morey er ideen om at det å innlemme referanser fra fortiden i tekster som også handler om nåtiden ikke er en nøytral handling, men en måte å forme nåtidens forståelse av seg selv.

I tråd med det kognitive perspektivet er Nelson og Morey nettopp opptatt av hvordan "British and American writers for middle-grade and high-school readers encourage their audience to think about the classical past and their own relationship to it, and how might this experience potentially influence readers' outlook more generally" (4). Med dette som sitt overordnede forskningsspørsmål gir de seg i kast med et variert og omfattende materiale. For en leser uten spesiell skolering i britisk og angloamerikansk litteratur byr materialet både på kjente klassikere – for eksempel av Edith Nesbit og C. S. Lewis – og populær samtidslitteratur – som Rick Riordan's Percy Jackson-serie (2005–2009) og Suzanne Collins Hunger Games-serie (2008–2010) – men også på mer ukjente tekster, gjerne slik som heller er representanter for sin tid enn slitesterke og aktuelle for kommende generasjoner. Felles for store deler av materialet er at det enten dreier seg om serier, eller deler av serier, og at mange tekster har fantastiske eller dystopiske trekk.

Som undertittelen antyder er *Topologies of the Classical World in Children's Fiction* altså delt i tre hoveddeler. Disse er igjen inndelt i kapitler og delkapitler. Strukturen i hver del er stort sett slik at etter innledende forklaringer av den styrende metaforen og en presentasjon av sentrale teoretiske perspektiv, så følger mer fokuserte nærlesninger av utvalgte verk. I første del, som tar for seg historien som palimpsest, tar forfatterne utgangspunkt i Rudyard Kiplings *Puck of Pook's Hill* (1906) og viser hvordan denne er et startpunkt for det å forme barnelitterære tekster med antikkens kultur og historie som modell. Tekstene de har studert har det til felles at de viser det britiske landskapet som en palimpsest og hvordan (nåtidens) britisk historie består av flere lag med fortellinger om invasjon (ikke minst den romerske) og tilpasning. Med utgangspunkt i Nelson og Moreys forståelse av metaforen HISTORY IS A PALIMPSEST, vil det kunne være interessant å studere andre land eller kulturers barnelitterære tekster der lag av fortid, for eksempel knyttet til vikingtiden, slår inn

i den nåtidige fortellingens fremskriving av en nasjonal eller geokulturell identitet.

I bokens andre del undersøker forfatterne tekster der fortiden vekkes til live gjennom detaljerte beskrivelser av de litterære karakterenes fysiske reiser i ukjent terreng: "In map texts ... incorporating the classical world, the terrain being mapped is necessarily a manifestation of the long-ago" (95). De to kapitlene som hører til under metaforen HISTORY IS A MAP, dreier seg om tekster som enten oppviser et karnevalesk eller grotesk forhold til antikken, gjerne ved å sette dyr i hovedrollene – som Robin Prices Spartapuss-serie (2004–2010) – eller tekster som inneholder en eller annen form for reise til underverden og forhandlinger med døden – som K. M. Peyton's Roman Pony-trilogi (2007–2009). Den interessen for arkeologiske utgravinger og underjordiske rom som ser ut til å finnes i barnelitteratur som bygger på den antikke verden, kan, ifølge forfatterne, ha sammenheng med et ønske om å lede leseren "toward accepting that both growth and existence have their inevitable end – that death is part of life. Yet the recognition of death does not require a loss of pleasure in life, and map texts in particular celebrate protagonists' acquisition of agency as a real and lasting achievement capable of resulting in real and lasting good" (97).

Bokens tredje, og noe kortere, del dreier seg om historien som fraktale mønstre, det vil si om tekster der "what is true at the smallest scale is also true at the largest, so that such narratives are characterized by a pattern of mirroring that extends from the micro level to the macro" (187). Selv om denne delen er den korteste, er det her vi finner flest analyser av nyere litteratur, som for eksempel analysen av Hunger Games-serien. At analyse materialet primært er hentet fra nyere ungdomslitteratur skyldes trolig at hvis "the palimpsestic neoclassical text [...] seems to have fallen out of literary fashion after about 1980, one might see the fractal text in some way as its heir" (191).

Det har lite for seg i en bokmelding å gå inn i en detaljert granskning av hver enkelt analyse i en bok som tar for seg et så omfattende materiale som *Topologies of the Classical World in Children's Fiction*. Jeg vil heller nøye meg med å påpeke at de fleste analysene evner å løfte materialet frem på en slik måte at man kan følge resonnementet innenfor den analytiske rammen som er skissert innledningsvis i hver hoveddel. Noen ganger er kan hende eksemplene for komplekse, eller seriene for omfattende, til at en leser, som ikke kjenner nøkkeltekstene på forhånd, kan risikere å gå glipp av enkelte poeng. Men like ofte kan analyser av mindre kjent litteratur kanskje gjøre leseren nysgjerrig eller få hen til å oppdage måter å forstå på som

kan gjøres gjeldende overfor andre litterære tekster. Og dette tror jeg kanskje er en av de viktigste grunnene til å se nærmere på *Topologies of the Classical World in Children's Fiction*. Som barnelitteraturforsker har man mye å lære av det teoretiske perspektivet og det analytiske blikket i denne boken, og ikke minst vil det være viktig for det barnelitterære forskningsfeltet at andre tekster enn britisk og angloamerikansk barne- og ungdomslitteratur blir lest og utforsket gjennom de tre nøkkelmetaforene palimpsest, kart og fraktal.

Selv om jeg her ikke går detaljert inn i analysene, vil jeg likevel nevne at jeg for egen del hadde spesielt stor glede av bokens femte kapittel. Først og fremst delkapitlene om tekster med dyr i hovedrollen, som i nevnte Spartapuss-serie og Gary Northfields Julius Zebra-serie (2015–2017). Ifølge Nelson og Morey uttrykker disse tekstene en affinitet til det kroppslige "by employing animal protagonists" (146). Dessuten blir historie i disse tekstene forstått "less as something to learn or to learn from than as something to play with and parody" (146). Dette innebærer at tekstene forfatterne har studert i kapittel fem "play with status in multiple ways, but especially by creating dialogues between the high-status forms of history and Greco-Roman culture on the one hand and, in the other, the low-status forms of comedy, melodrama, parody, and children's literature" (147). Kanskje var det også slik at det var i disse delene av boken jeg selv syntes jeg var mest i dialog med forfatterne og virkelig fikk tilgang på flere av lagene i deres egne tekster.

Ifølge Nelson og Morey var noe av bakgrunnen for å publisere analysene sine av barne- og ungdomslitteratur med tilknytning til gresk og romers kultur og historie at det i dag legges mindre vekt på å undervise de unge i historie. De mener derfor at det å være bevisst hvilke metaforer vi bruker for å håndtere historien kan være nyttig i arbeidet med nye tekster. Metaforen kan også tilby "alternative ways of thinking" (11). Det å studere de nevnte metaforene sammen med barn og unge er ifølge Nelson og Morey svært viktig "because they have powerful implications for citizenship" (11). Det vil si at det å møte barnelitterære tekster av den typen Nelson og Morey har studert, vil kunne veilede leserne i hvilke muligheter de har til å aktivt handle og delta i formingen av det samfunnet de selv er en del av.

Som barnelitteraturforskere har også Nelson og Morey påtatt seg en rolle som veiledere i et for ulike lesere mer eller mindre kjent tekstlandskap. De som gir seg i kast med *Topologies of the Classical World in Children's Fiction* vil aldri kjenne seg overlatt til seg selv. De vil få god informasjon om den planlagte ruten og de vil trolig la seg motivere

av mange av tekstmøtene. Noen ganger blir likevel terrenget litt bratt eller skogen litt for tett. Den enkelte leser vil kanskje finne sine egne lysninger – avhengig av eget utgangspunkt og treningsgrunnlag. Men alt i alt tror jeg få vil angre på å ha blitt med på ekspedisjonen.

*Nina Goga
Professor i barne- og ungdomslitteratur
Høgskulen på Vestlandet, Norge*